Canadian Israelite
The first and only Jewish Weekly in the entire Dominion of Canada
Office: 823 Main St. St.-John 1454

דער
קענעדער איד

Der Canader Yid
דאס ערשטע און איינציגע וואכענבלאט אין ווינניפעג און אין גאנץ קענעדע
אפיס 823 מיין סט. סט.-דזשאן 1454

Vol. III. No. 7. Winnipeg, Thursday, February 15th, 1912. Price Two Cents ווינניפעג, דאנערשטאג, כ״ז שבט, תרע״ב.

גלחים געגען „נע טעמערי״.

קענאן טראפ, א פראטעסטאנטישער גלח אין מאנטרעאל, האט געהאלטען א פערדאמונגס רעדע געגען די „נע טעמערי דעקרי״ וואס ניט א רעכט דער קאטולישער קירכע צו ניט אנערקענען די התונה צווישען א פראטעסטאנט און קאטאליקין. אין פאלגליך ווערט דאס ציווילע געזעץ איינגארירט פון דער קאטולישער קירכע.

דער גלח האט ערקלערט אז עס שטעהט אין סכנה די רעליגיעזע פרייהייט פון די קענעדער בירגער און ער האט אויפגעפאדערט צוליקצורופען יעדער געזעץ וואס ערלויבט דעם רומישען פאפסט זיך אריינצומישען אין די רעכט און פרייהייט פון די ענגלישע בירגער, וועלכע געניסען די ענגלישע רעליגיעזע פרייהייט ווענען הייראט.

דר. טעריען, א פראנצויזישער פראטעסטאנטישער גלח, האט אויך געהאלטען א רעדע געגען דער קאטולישער קירכע, ער האט ערקלערט: „אז קענעדא איז אין דיעזען הינזיכט ערגער ווי איטאליען. דארטען איז די היים פון פאפסטהום און דאך האט די קירכע דארטען ניט קיין רעכט צו ערקלערהען א ציווילע הייראט פאר אונגעזעצליך אויב זי איז געפראוועט געווארען פון א צווייטער קירכע ווי דער פאל איז אין קענעדא״. און דערפאר פאדערט ער אויף אלעמען צו קעמפפען געגען דעם.

דער גרויסער פערלוסט פון אידישען פאלק.

דער גוט בעקאנטער פראפעסאר ע. מאנדעלשטאם פון קיעוו איז פאריגען פרייטאג געשטארבען.

פראפעסאר מאנדעלשטאם איז געווען די ערשטע צייט ווען דער ציוניזם האט אויפגעלעבט איינער פון די נאהענטסטע מיטארבייטער פון דר. הירצל. נאכהער ווען דר. הירצל האט פארגעלעגט דעם אוגאנדא פראיעקט האט פראפעסאר מאנדעלשטאם מיט לייב און זעעלע געארבייט פאר דיעזען פראיעקט. נאך דר. הירצל׳ס טויט איז ער געשטאנען אין נאהענטע פערבינדונגען מיט ישראל זאנגוויל אלס טעריטאראליסט. די לעצטע צייט איז ער געווען דירעקטאר פון דער עמיגראציאנס ביורא.

פראפעסאר מאנדעלשטאם איז אבער געווען בעליעבט ניט נור ביי אידען. די גאנצע קריסטליכע בעפעלקערונג אין קיעוו האט איהם געאכטעט און רעספעקטירט. דען אויסער דעם וואס ער איז אפשר געווען דער איינציגער ספעציאליסט אין רוסלאנד אלס אויגען־ארצט, איז ער אויך געווען בעליעבט ביי אלעמען אלס מענש.

פראפעסאר מאנדעלשטאם איז אלט געווען 74 יאהר און עס איז קיין ספק אז דער אכזריות׳דיגער טויט האט יעצט ביי אונז אוועקגערויבט איינעם פון די בעסטע אידען פון יעצטיגען דור.

אין די נעקסטע נומערען וועלען מיר געבען א בעזונדער סעריע ארטיקלען איבער זיין לעבען און ארבייט אלס איד און אלס מענש.

אין פעדעראלען פארלאמענט

לעצטע וואך איז אין אטאוואר פארלאמענט פערהאנדעלט געווארען דער פראיעקט פון נוטע ווענען פאר קענעדא און עס איז בעשלאסען געווארען צו שטעלען זיך אין פערבינדונג מיט אלע פראווינשיעל רעגיערונגען צו ארבייטען צוזאמען פאר נוטע ווענען אין גאנץ קענעדא.

בנונע דער אימיגריישאן פאליסי פון דער רעגיערונג איז בעשלאסען געווארען צו נעהן האנד אין האנד מיט די לאקאלע רעגיערונגען און בעהאנדלען יעדע פראווינץ גלייך.

צוויי בילס זיינען שוין צום צווייטען מאל פארגעלעזען געווארען, און דאס איז ווענען איינארדנען א טאריף סא־מישאן, און ווענען די טערמינאל עלעווייטארס ביי די לייקס.

דער ביל וועגען טאריף וועט היינ־טיגע וואך האבען די דריטע פארלעזונג וואו מען ערוואגט אז זי וועט שוין אנגענומען ווערען אהן דעבאטען; דער ביל וועלען דער 15 מיליאן דאלארדינע תלואה צו דער גרענד טראנק פאסיפיק וועט צום צווייטען מאל פארגעלעזען ווערען.

שטיצט די תלמוד תורה.

דאנערשטאג דעם 29טען פעב־רואר וועלען די תלמוד תורה קינדער אויפפיהרען די מוזיקא־ליש היסטארישע אפערעטא „אחשורוש״ אין 4 אקטען פון א. גאלדפאדען.

דאס שטיק וועט אויפגעפיהרט ווערען אונטער דער אויפזיכט פון ל. נוסבוים און ה. ראללער, וועלכע שפארען קיין צייט און מיה אום צו מאכען דעם גרעס־טען מאראלישען ערפאלג.

עס איז די פליכט פון יעדען איינציגען אידען צו זעהען אז די טיקעטס זאלען אלע פערקויפט ווערען וואס שנעלער אום דא־דורך צו פערזיכערען דעם פי־נאנציעלען צושטאנד פון דער תלמוד תורה.

צווישען די אקטען וועט פאר־קומען דער ראפל פון די בצלאל ארטיקלען.

טיקעטס צו בעקומען אין אפיס פון „קענעדער איד״, 823 מיין סטריט; ביי א. טשערניאק, 890 מיין סטריט; ביי אטרובין בראס. 61 דערבי סטריט; ביי מר. מיל־מוט אין דזשארווים עוועניו און ביי אלע לעהרער פון דער תל־מוד תורה.

דריי אינטערעסאנטע רעפעראטען.

מיר האבען געהאט פאר דער לעצטער וואך איינינע געסט, לעקטשורערס און אויך שויר־שפיעלער. מיר ערוואַרטען אויך אין דער נאהענטער צוקונפט פיעלע געסט. דער ערשטער קומט ה״ ווייגבערג. ער וועט נעקסטען זונטאג ביי טאג 2.30 רעדען אין קווינס האל איבער דער אינטערעסאנטער טהעמא „די פרוי אלס פרוי און אלס מענש״; דעם זעלבען זונטאג אבענד 8 א זיינער וועט ער רע־דען אין קווינס האל איבער ניט קיין קלענערער וויכטיגערע פראגע ווי: „די מעקנאמאראס און די אמעריקאנער יוניאנס״; אום מאנטאג אבענד וועט ער רע־דען נאכאמאל איבער א וויכ־טיגער און זעהר אינטערעסאנ־טע טהעמא: „די אסימילאציאן און איהרע פאקטארען״.

דאס זיינען סאמע אזעלכע פראגען מיט וועלכע עס איז די לעצטע צייט זעהר פעראינטע־רעסירט סיי די יונגענד און סיי דער עלטערער עולם, ניט קו־קענדיג צו וואס פאר א פארטיי מען בעלאנגט. עס איז אינטע־רעסאנט פאר יעדען פארטיימאן צו הערען וואס אין ווי ה״ וויינ־בערג וועט פערענטפערען אט דיעזע דריי אויבענדערמאהנטע וויכטיגע און אויך זעהר אינ־טערעסאנטע טהעמאס און פראגען.

1טער קינדער אבענד אן ערפאלג.

זונטאג דעם 11טען פעברואר 7.30 אבענד איז אין דער אאודיטאריום פון „חיברו סקוהל״ פארגעקומען דער ער־שטער פרייער זונטאג קאנצערט פאר קינדער. די אאודיטאריום איז געווען דעקארירט מיט נאציאנאלע און קענע־דישע פלעגס. די פלאטפארם איז גע־ווען בעהאנגען מיט „מגן דוד״ס״.

דער קאנצערט איז בעשטאנען פון אידישע פאלקס ליעדער און פאלקס מיוזיק. עס האט זיך בעטהיילינט א שיללער כאהר פון דרייסיג קינדער. א סטרינג ארקעסטער פון מיוזיק ליעב־האבער און איינינע זינגער סאליסטען. יהודית אסאווסקי, א שיללערין פון 3טען קלאס, האט דעקלאמירט „יוכבד״ פון י. ל. פרץ. די אאודיטאריום איז געווען געפאקט מיט קינדער, וועלכע האבען מיט בעגייסטערונג אפלאדירט אלע אנטיילנעהמער פון קאנצערט. צו לעצט זיינען געציינט געווארען בילדער פון אידישער געשיכטע מיט ערקלעה־רונגען אין אידיש. נעקסטער קינדער אבענד וועט פארקומען זונטאג דעם 18טען פעברואר אום 7.30 אבענד.

אויסטראלען וויל העסיפראסיטי מיט קענעדא

דינסטאג איז אין מעלבורן אויסטרא־ליען פארגעקומען א מיטינג פון דעם מיניסטארען קאבינעט צו דיסקוטירען וועגען רעסיפראסיטי מיט קענעדא, אבער דער בעשלוס איז נאך ניט בע־קאנט, דער אויסטראלישער מיניסטער פון טריד און קאסטומס האט ער־קלערט אז אלע מיניסטארען זיינען פאר רעסיפראסיטי מיט קענעדא. דער בעשלוס זייערער וועט ערשט בעקאנט ווערען ווען זיי וועלן קריגען [illegible] פון דער קענעדער [illegible]

א שענדליכער פערזוך.

אין אטאוואר פארלאמענט איז אריינגעבראכט געווארען א ביל פון מר. ניקעל אויף דער אויפפאדערונג פון קיננסטאן אז אידען זאלען ניט טארען בעטרעטען קיין שום אמט אין קווינס קאלעדזש אין קיננסטאן אנטעריא. דער ביל האט ארויסגערופען גרויס אויפרע־גונג ביי אלע אידען פון קענעדא און הויפטזעכליך אין פראווינץ אנטעריא. גרויסע פראטעסט מיטינגען ווערען פעררופען צו בעקומפפען דיזען שענד־ליכען אנטיסעמיטישען פיערזוך.

מר. ביקערדייק מעמבער אוו פאר־לאמענט פון מאנטרעאל האט אין א ריעף צום קענ. אדלער׳ פערשפרא־כען צו אנווענדען אלע מעגליכקייטען אז דער פערזוך זאל ניט דורכגעפיהרט ווערען.

מאניטאבא פארלאמענט עפענט זיך געקסטע וואך.

די צווייטע סעשיאן פון די דרייצענ־דע לעדזשיסלייטשור פון מאניטאבא וועט אנפאנגען די זיצונגען דעם 22טען פעברואר. די זיצונגען פון פארינען יאהר האבען זיך אנגעפאנגען דעם 9טען פעברואר און געענדיגט דעם 24טען מארטש.

ביים פעראיין „אידישע יוגענד״

דינסטאג דעם 30טען פעברואר וועט שטאטפינדען די קאנפערענץ וועגען דער שולע ביי ה. גראנאווסקי 69 איי־קינס סטריט אום 8 אוהר אבענד. אלע דעלעגאטען זאלען אנווזענד זיין. זונ־טאג דעם דריטען מארטש וועט זיין א פארלעזונג „דער צלם״ פון ל. שאפירא [illegible] כראניק פון ה. י. ריטשמאן.

דער טעלעפאן פראגע

קאמישיאנער פעטערסאן האט זיעז וואך געבעט געהאט א זעהר שווער און ביטער שטיקעל צייט אויסצושטע־הען פון די מאטערנישע וואס די ראיעל אינוועסטיגיישאן קאמיטע האט איהם איינגעטיילט. די קאמישאן איז אפאינ־טעד געווארען צו אונטערזוכען די אור־זאכען וואס האבען געצוואונגען די מאניטאבא׳ר נאווערמענט צו העכערען די טעלעפאן רייטס. קאמישיאנער פע־טערסאן האט ערקלערט, אז די פרא־ווינשיעל רעגיערונג מישט זיך נאר ניט צום טעלעפאן, זי ווייסט נאר אז ווען מען דערלאנגט כילס פאר מעהר געלט ניט זי, די רעגיערונג האט איננאנצען איבערגעגעבען די פיהרונג פון טעלע־פאן דעפארטמענט צו דער קאמיטע אין די הענט אריין. ביי דער אונטער־זוכונג האט זיך ארויסגעצייגט אז ניט נאר דערלענט ניט די רעגיערונג צום טעלעפאן נאר מאכט גרויסע פראפי־טען. — ווען מען האט פעטערסאן׳ען געפרעגט: וואס זשע צוזיינט דער גא־ווערמענט צו העכערען די רייטס? האט ער זיך ניט לאנג פערטראכט און גע־ענטפערט מיט גרויס חכמה: „ווייל די טעלעפאן דראטען ווערען איבערגע־פרוירען צוליעב דעם ווערען זיי גע־ספוילט דערום דארף מען האבען מעהר געלד׳... דוכט זיך קורץ און נוט. פונ־דעסטוועגען קען די ראיאל קאמישאן זיך ניט בעפריידיגען מיט אזא תשובה און וועט פארטזעצען איהרע אונטער־זוכונגען אויף ווייטער, און פעטערסאן וועט ווייעדער מוזען זוכען חכמות אויף די שאלות וואס מען וועט שטעלען.

דערווייל האט זיך ארויסגעשטעלט אז די אלע סופליי־מאטעריעלען ווערען ניט איינגעפיהרט אין קיין ביכער... דאס איז שוין א שטיקעלע אורזאכע ווארום מען דארף העכערען די רייטס. אבער אזא אורזאכע וועט א גאנץ קליינעם קרעדיט געבען אונזער גא־ווערמענט.

רוסלאנד מאכט שלום צווישען טירקיי און איטאליען.

ווי א קייבל פון רוים מעלדעט ווייס מען נאך ניט אלע איינצעלהייטען פון דעם שלום אבמאך צווישען טירקיי און איטאליען וואס איז פארגעלעגט געווא־רען פון רוסלאנד. עס איז אבער אינ־טערעסאנט רוסלאנדס מאטיוון: „היות ווי אין די באלקאנישע לענדער הערשט יעצט א גרויסע אונצופרידענהייט געגען טירקיי און עס האלט ביי א ביר־גער כריעג, דערפאר נעהמט רוסלאנד די איניציאטיווע צו מאכען אן ענדע צו דער מלחמה״. דיעזען שלום פראיעקט האט רוסלאנד פריהער פארגעלעגט פיר עסטרייך, דייטשלאנד, פראנקרייך און ענגלאנד מיט א רעקאמענדאציע פאר אלגעמיינע ארבייט פאר שלום.

זוארפט א בייבי אין סטאוו.

„איך האב גענומען מיין בייבי און אריינגעווארפען אין סטאוו און פער־ברענט, איך בין יעצט זעהר בעזארגט, אבער איך האב געהאנדעלט לויט מיינע געפיהלען האבען מיר דיקטירט״. אזוי האט ערקלערט לעצטע וואך מיסעס מעקקעראן פון האליפאקס, נאווא סקאשיא, קאלטבלוטיג פאר דער פאליציי.

דיעזע פרוי האט גענומען איהר 5 וואכעדיגע בייבי און האט דאס לעבע־דיגערהייט אריינגעווארפען אין א פרע־נענדען סטאוו. די דעטעקטיווס האבען צוריק מיט ניין טעג ווען דאס קינד איז פערשוואונדען, פערשטאנען אז די מו־טער האט געמוזט דאס טהאן, און האב־בען זוכעגדיג געפונען אין סטאוו די ביינדלעך פון דעם קינד. מען דענקט אז זי איז געווען משוגע ווען זי האט בעגאנגען דיעזען טהאט.

סטארקיפערס! איידער איהר מאכט אייערע ארדערס ערגעץ וואו, זעהט זיך פריי־הער מיט אונז. מיר זיינען זיכער אז מיר קענען אייך אבשפארען פון 15 ביז 25 פראצענט אויף אלע וואארעס, ווי: מענער און באיס סוטס; מענער, ליידיס און קינדער זאקען, העמדער, טייעס, סוספענדערס און ד. גל. ביי אונז איז קיינע דזשאבס, קיין סעקאנד הענדיגע. אונזער סטאק איז ריין, רעגולאר און גוט אסארטירט. אלערליי סייזעס.
נ. ב. מיר האבען דזשאבס פאר די וואס פערלאנגען זיי.
THE MERCHANT'S BARGAIN CENTRE
SURES, NOZICK & Co. Winnipeg 637 Main Street, Edmonton 141 Haward Street

EST. 1879
ALLOWAY & CHAMPION
יעצט איז די צייט צו קויפען שיפסקארטען
פאר אייערע פריינד און קרובים אין אלד קאנטרי, אויב איהר ווילט אז זיי זאלען אנקומען אהער פריה אין ספרינג. אלע שיפען וועלען באלד פערפולט זיין און אויב איהר וועט יעצט זיי ניט בעזארגען מיט טיקעטס וועלען זיי לאנג ווארטען אויף א פליץ אין שיף. די וואס קענען ניט צאהלען איינגאנצען קעש פאר טיקעטס, קענען מיט אונז אראנזשירען.
מיר שיקען געלד קיין רוסלאנד, עסטרייך, דייטשלאנד.
דער אפיס איז אפען יעדען טאג פון 9 ביז 6 און שבת פון 9 ביז 9.
אָלאָוועי און טשעמפיאן 667 מיין סטריט
362 & 667 MAIN STREET

מצה של פסח
קומט און איבערצייגט אייך ווי עס ווערט געמאכט ריינע, זויבערע מצה, זעהט מיט אייערע אויגען וועגען כשרות בהשגחת הרב דפה. די 10 טויזענד דאלאר מאשינען ארבייטען פראכטפאל מאקאראנעס און פאטייטא מעהל קריגט איהר ביי מיר.
N. SEGAL
610 DUFFERIN AVE. Winnipeg.

ווער עס איז הונגעריג געהט אוועק זאט פון הארשויער רעסטאראנט
55 מארטהא סטריט
פהאן מיין 8451 ד. ליזוויי, פראפ.

ל. סאָלאָדאָף עלעקטרישן
בעראטונג פאר פאוער און עלעק־טריק. פהאנס, בעלס און אלארמס איינגעפיקסט.
פהאן סט. דזשאן 1958
רעז. פהאן סט. דזשאן 1603
אפיס 522 סעלקירק עוי. רעז. 526 סעלקירק